

Wilhelm Molberg Nilssen

f. 27. mars 1915 i Bergen

Av Dag Mysen

Norgesberømt Mysenpatriot

I 1918 kom det en pjokk på 3 år med et flyttelass til Mysen. Pjokken het Wilhelm, og var yngste sønn av postmester Nils Bjørn Nilssen, som dette året ble ansatt som postmester på Mysen. Wilhelm tilbrakte sine gutte- og ungdomsår her, og har fulgt levende med i Mysens liv og utvikling i alle år siden, blant annet gjennom å være medlem i Eidsberg historielag, og gjennom kontakten ellers med gamle venner.

Wilhelms og min familie ble knyttet sammen. Min bestefar Anton Hamil var ofte innom postmesterens kontor for en prat. Min onkel Arnbjørn, som døde som ung voksen, var bestevenn med Wilhelms eldste bror Andreas, min far Dagfinn og Wilhelms bror Odd var venner så lenge min far levde, og min tante Liv (Lund) var omgangsvenninne med Wilhelms søster Evy.

Jeg ringte Wilhelm i mars, like etter feiringen av hans 100-årsdag. En ungdommelig damestemme tok imot på telefonen. Det var hans kone som er 95. Hun ropte på Wilhelm som da nettopp var kommet hjem fra en lengre skitur. Vi to hadde en god samtale, den første kontakten siden jeg var barn. Siden har jeg satt meg inn i livet han har levd, både på Mysen og i Gudbrandsdalen, der han fikk sitt voksne virke og fremdeles bor, i Lillehammer. Han er et oppkomme av livsenergi og virkekraft, og er fremdeles velsignet med en gnistrende hukommelse. Dessuten er han

Wilhelm Molberg Nilssen, en fortsatt sprell levende 100-åring!

en reflektert systematiker som har samlet og lagret informasjon gjennom hele livet. Derfor har han vært, og er, en skattet kunnskapskilde for dem som arbeider med historie over hele det brede feltet som favner livet han har levd.

Han forteller at Mysen ble hans barndoms- og ungdoms-paradis. Den vakre Mysengryta med elva og Fjella ga rik anledning til friluftsliv og idrett. Han ble del av en glad guttegjeng som fikk med seg alt stedet kunne by på av muligheter og herligheter. Det var Sebastian og Arnt Andresen, Bjarne og Alf Jahren, David Blid, Erling Trippestad, Magne Skattum og mange a d e.

De opplevde hvordan våren kom med stærens inntog i fuglekassene hos Svennebygutta (urmaker Svenneby). Det ble stikkedusting på åpne flekker ved Grefsliestrykkeriet, på Hamilsaga og ved maskinstallen på jernbanestasjonen. Det var turnoppvisning på idrettsplassen 17. mai og folketog til Birkelunden med «Jørntvedtmusikken».

Hele sommeren ble levd ut med nedbrettede strømper, kortbuksa og nye gummisko fra Gummi'n. Det var bading, fising, krepser og annet gøy rundt Mysenelva, det var fotball på Hamiltomta og ved depotet på Høytorpjordet, kortspill, og «krig» med gutta i Kongo (øverst i Vandugbakken).

Så kom høsten, med epleslang i de fine eplehagene, de første skøytetakene på Hamilbrønnen hvor min far Dagfinn var basen med nye «blikkspann», og fortsettelsen på elva når den frøs til. Det beste for Wilhelm var nok likevel Vestengbakken og hoppmiljøet guttene skapte der. Flere ble meget gode hoppere på regionplan. Wilhelm ble selv en habil hopper og ble hoppdommer på internasjonalt plan som voksen.

Wilhelm forteller hvordan guttegjengen hentet sunnhet og styrke i skog og mark. De var uvorne krabater og gode venner som holdt sammen i tykt og tynt. Mysen Turn- og Idrettsforening favnet alle til turn, ski, fotball, friidrett og skøyter. Ellers fant guttene veien til Bratlands og Randi Diskeruds barnekor, til speiderbevegelsen, til folkeviseleik på avholdsløkalet og løvsagskvelder med snille Kjønnå på Betania.

Lærer T. A. Vollene ble Wilhelms store ledestjerne på folkeskolen. Han ble grepet av Vollenes innlevelse og

tolkning av litteratur, og hvordan han maktet å lede guttene inn i begeistring for fagene på skolen. Wilhelm hadde god stemme. Vollene øvde inn to- og tre-stemte sanger fra sangboka, og lagde kor av klassene sine. Han var dirigent for Mysen Mannskor, og fikk Wilhelm med dit i ung alder. De to ble gode venner.

Postmester Nilssen døde i 1932. Da forandret mye seg for den store familien. Wilhelm måtte etablere seg på egne ben som 17-åring. Etter middelskolen dro han til Halden og til befalsskolen der. Det var en gratis snarvei til høyere utdanning. Han ble uteksaminert i 1936, fikk med seg tjeneste i H. M. Kongens garde og i Infanteriregiment nr. 1 (Østfold), og fikk med seg Statens toårige gymnastikk-skole og sangundervisning ved Sang- og Musikkonservatoriet. Etter et kort vikariat som gymnastikk- og fektelærer ved befalsskolen i Halden, ble han ansatt som faglærer ved Lillehammer kommunale høyere skole, og bosatte seg der for resten av livet.

Han deltok i de norske troppene i det korte felttoget på Østlandet i april 1940, og kom raskt inn i motstandsarbeidet. Fra 1943 og til 15. juli i 1945 var han sjef for Gudbrandsdalen Milorg/Hjemmestyrkedistrikt, ledet stabscellen i skauen og på fjellet, og ledet vakt-holdet og avviklingsarbeidet med tyskerne i Lillehammer i 1945. Han var rett mann på rett plass i denne nøkkelrollen i frigjøringsdagene. Wehr-machts hovedkvarter i Norge var på Lillehammer. Det var titusenvis av tyske tropper med befal i byen og i distriktet, sammen med den tyske hærkommandoen. De små hjemme-

styrkene med Wilhelm. I spissen holdt hodet kaldt og diplomatiet høyt, og var på den måten med i spillet om en fredelig tysk nedleggelse av våpnene i Norge, som en ubeseiret tysk hær på over 300 000 mann.

Etter krigen fortsatte Wilhelm i Hjemmevernet, ble vernepliktig kaptein i 1955, major og bataljonssjef i 1957 og sluttet i aktiv tjeneste i 1970. Han kurset seg ved Skyte- og Vinterskolen for Infanteriet gjennom hele perioden.

I dag er Wilhelm den eneste gjenlevende distriktssjefen i Milorg under krigen. Hans hukommelse og arkiver er blitt brukt av en serie med forfattere og historikere som har dokumentert hjemmefrontens innsats, og er medforfatter til dokumentarboken «I Milorgs tjeneste» fra 1995. I år har Wilhelm vært på tv og radio som tidsvitne i alle seriene om krigen som er blitt vist i dette jubileumsåret. Han har Deltagermedaljen med rosett, og den engelske Kings Medal for Courage in the Cause of Freedom.

I årene etter krigen ble Wilhelm til en institusjon på Lillehammer. Han giftet seg med Lillehammer-jenta Synnøve Solheim og fikk to barn. Han engasjerte seg i skoleverket, i idretten, i museumsarbeidet, i sangkor og i annen kulturvirksomhet.

Han ble velferdslærer og rådgiver, og ble en fasilitator for alt som var av oppdrift blant elevene, med scene og skoleteater, garderobe og sminkerom, skoleavis, Natur og Ungdom, Kristelig skolelag, elevråd, hyggekvelder, sjakkkvelder, kåserier, foredrag, bordtennis, kurong og strikking, for å nevne noe. Han ofret seg for en god pedagogisk gymnastikk- og kroppsovingsopplæring

i skolen, og fikk til egne skoleplasser i det helsebringende Lillehammer-klimaet for ungdom med astma og annet pustebesvær fra et stort oppland.

Han engasjerte seg i idretten i distriktet og tok dommerutdanning både i ski og friidrett. Han representerte Lillehammer Skiklubb som dommer i 35 år og var internasjonal hoppdommer i 15 år. Han har dømt flere NM, Svenska Skidspelen, den Tysk-Østerrikske hoppuka og var Norges hoppdommer under OL i Japan i 1972. Han var forbundsdommer i friidrett, administrator, instruktør og stevneleder.

Wilhelm ble medlem av Lillehammer Mannskor i 1940, var formann under det første Landssangerstevnet, og har opptrådt som solist under mange konserter, bl.a. i NRK. Som husdikter ved skolen, i vennekretsen osv. har han begått mange vers på rim, som det han brukte ved David Blids bauta 17. mai 2003 (se artikkel om Fenrik David Blid).

Det ble en rekke håndverkskurs i tre og metall. Alle former for håndverk har utfordret Wilhelm og gitt utløp til formingsgleden hans. Han har lært seg lafting, bygd og utstyrt hytte på fjellet og ved sjøen, er ansvarlig for adskillige gråsteinspeiser, bryggemurer og steinbuer. Vennekretsen har glede av peiskraker, ferdaskrin, peispustere og smijernsarbeider.

Friluftsliv og idrett står fremdeles hjertet hans nært. Han og kona tar ikke pusleturer rundt kvartalet. Det er lange turer, sommer som vinter. De har besøkt de fleste setergrender på to sider av Gudbrandsdalen fra Fåberg til Dovre, så det har blitt en ruvende kartsamling. Om sommeren er det flakking i Sørlandsskjærgården med sjekta.

Wilhelm Molberg Nilssen er sentral i norsk okkupasjonshistorie, har vært rådsmedlem ved Norges Hjemmefrontmuseum på Akershus en årrekke, har bidratt til museumsdrift og autentisk kildemateriale i Gudbrandsdalen, og er altså fremdeles en skattet bidragsyter her på Mysen. Han går for å være hyggelig, omgjengelig, interessert, humørfyllt, hjelpsom, og beskjeden på egne vegne.

Oppvekstparadiset har aldri sluppet taket i Wilhelm. Det er en frisk kilde i hans indre. Og når han åpner lokket til kilden, kan vi andre som tok del i Paradiset i generasjonen etter, fremdeles kjenne igjen luktene, lydene, smakene, synsinntrykkene og kameratenes stemmer, til erindringens sanselige glede.

Med stor takknemlighet!